

Gedragprotocol

OBS 't Busseltje
Berkakkers 1a
5521GD Eersel

Inhoud

Voorwoord	4
Inleiding	5
Gewenst gedrag	6
De sfeer op school	6
Gedragsregels	6
Activiteiten in de klas	6
Algemeen	7
Grensoverschrijdend gedrag	8
Concrete aanpak	8
Afspraken	8
Weglopen van school	9
Wat verstaan we onder pesten?	11
Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons	11
Indien er sprake is van pestgedrag?	12
De aanpak	12
Steun bieden aan het kind dat wordt gepest:	12
Begeleiding van de gepeste leerling	12
Steun bieden aan het kind dat pest:	12
Begeleiding van de leerling die 'de pester' wordt genoemd	12
Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:	13
Ouders van gepeste kinderen:	13
Ouders van pesters:	13
Alle andere ouders:	13
De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem:	14
De algemene verantwoordelijkheid van de school:	14
Aanpak van de ruzies en pestgedrag in 4 stappen	14
Stappenplan antipestprotocol	14
Stap 1a	14
Stap 1b Fides-methodiek	15
Stap 2	15
Stap 3	15

Stap 4.....	16
Stap 5.....	16
Evaluatie	16
Mogelijke consequenties	17
Wat vinden wij belangrijk.....	18
Bijlagen:	19
Schoolafspraken OBS 't Busseltje:.....	19
Afspraken buitenspel	20
Literatuur.....	23
Voorbeeldbrief	27

Voorwoord

Voor u ligt het gedragprotocol met aandacht voor gewenst gedrag en pestgedrag binnen Openbare Basisschool 't Busseltje

Leerlingen moeten net als thuis, ook op school leren om met elkaar om te gaan. Daarom vinden wij het belangrijk dat er duidelijke regels en afspraken gelden. Het is van belang dat deze voor de hele school hetzelfde zijn. Daarbij verwachten wij van het team, de leerlingen en ouders dat er sprake is van wederzijds respect!

In dit protocol is achtergrondinformatie te vinden over het onderwerp pesten. Vanuit deze informatie staat beschreven hoe pestgedrag (preventief) wordt aangepakt, de gedragsregels en het plan van aanpak bij pestgedrag. Ook zijn er tips voor leerkrachten in terug te vinden.

Als team van OBS 't Busseltje vinden wij het erg belangrijk om samen te werken. Hiermee wordt niet alleen de samenwerking tussen leerkrachten bedoeld, maar ook de samenwerking met en tussen leerlingen en ouders.

Aan het begin van ieder schooljaar hebben we veel aandacht voor groepsvorming met de leerlingen en kennismaking met de ouders. Elkaar beter leren kennen maakt het gesprek gemakkelijker. En hoewel een gedragprotocol niet voorkomt dat er gepest wordt, is het wel belangrijk om een aantal zaken op papier te hebben. Met als doel een goede samenwerking tussen alle betrokkenen!

Team OBS 't Busseltje

Inleiding

Als openbare school zijn wij gericht op diversiteit. Mensen, kinderen zijn verschillend en mogen dat zijn. Vanuit deze grondhouding handelen wij en we verwachten van kinderen onderlinge acceptatie en begrip. Dit vergt een respectvolle houding naar de ander.

Sociale verbondenheid verstrekt sociaal gedrag en vermindert risicofactoren. De normen en waarden van onze school willen we zichtbaar uitstralen in de praktijk. Deze hebben we verwoord in gedragsregels die u kunt vinden in de bijlagen.

Daarnaast vragen we kinderen zich in te leven in de ander en bovenal willen we dat kinderen kritisch naar zichzelf kijken. We vinden het belangrijk dat kinderen weten wat de gevolgen van hun eigen gedrag zijn. Gesprekken hierover voeren we met een positieve houding zodat we samen op zoek kunnen gaan naar de oorzaak van het probleem. We gaan ervan uit dat kinderen nooit bewust kiezen voor negatief gedrag maar op dat moment geen alternatief kennen. Aan ons de taak om dat samen met het kind te gaan onderzoeken en te gaan leren. Reflecteren op jezelf is echter niet gemakkelijk.

Gelukkig wordt het groepsklimaat niet bepaald door een methode maar door de leerkracht. Dat is degene die observeert en signaleert. Die is verantwoordelijk voor de sfeer, de veiligheid en het vertrouwen binnen de klas. Wanneer er een probleem ontstaat wordt allereerst contact gelegd met de ouders. Zo nodig wordt de Ondersteuningscoördinator erbij betrokken.

Wanneer vindt de school dat negatief gedrag grensoverschrijdend is? Dat is het geval als de leerkracht de veiligheid in de groep niet meer kan waarborgen en wanneer het onderwijsleerproces structureel wordt verstoord.

Gewenst gedrag

De sfeer op school

In de school, onder leestijd, zijn rust, structuur en duidelijkheid belangrijke uitgangspunten. We streven naar een uitnodigende werkomgeving, waarin iedereen zich geaccepteerd en veilig voelt. Aan zo'n goede sfeer moet voortdurend doelgericht worden gewerkt. In het lesrooster wordt hiervoor tijd vrijgemaakt binnen de lesactiviteiten. Kinderen hebben regelmatig extra ondersteuning nodig in hun omgang met anderen en m.b.t. hun gedrag in de klas. Deze ondersteuning bieden wij door aandacht te schenken aan de omgang met elkaar en aan conflicten tussen kinderen onderling. Via gesprekken in de groep en individuele gesprekken willen we bij kinderen inzicht in zichzelf en in hun sociaal functioneren ontwikkelen. Samen zoeken we naar mogelijkheden om een volgende keer beter met de situatie of het conflict om te gaan.

De zorg voor een positieve groepsdynamiek zien we als een belangrijke opdracht voor de leerkracht.

Gedragregels

Binnen de groepen en binnen de school gelden gedragsregels. We moedigen gewenst gedrag aan. Wij ervaren dat er binnen onze schoolomgeving tussen ouders, kinderen en leerkrachten over het algemeen overeenstemming bestaat over wat gewenst en ongewenst gedrag is.

Om pestgedrag aan te pakken is het belangrijk dat we dit tijdig signaleren (en corrigeren). Toezicht op het schoolplein en duidelijke uiting van het team, naar zowel leerlingen als ouders, dat pesten op onze school niet getolereerd wordt, draagt bij aan het voorkomen van pesten.

Onze school wil een veilig klimaat voor de leerlingen bieden, waarin de leerlingen met plezier kunnen leren en waar niet wordt gepest. We willen dat de kinderen zich aanvaard en gerespecteerd voelen door zowel de leerkracht als de medeleerlingen. Veiligheid is een belangrijke voorwaarde voor een kind om te kunnen leren. Als een kind zich bedreigd voelt, zal dat van invloed zijn op het volledige functioneren.

Activiteiten in de klas

Klassikaal worden de school- en gedragsregels besproken aan het begin van elk schooljaar en na de kerstvakantie. Ook in de weekopening wordt op schoolniveau regelmatig aandacht gegeven aan de gedragsregels.

Wat vindt de klas belangrijk en waar moet iedereen zich aan houden? De regels en afspraken moeten voor iedereen duidelijk zijn.

Wanneer de leerkracht het onderwerp pesten preventief, of naar aanleiding van een voorval, wil bespreken kan hij hier naar verwijzen.

Hieronder worden enkele voorbeelden van activiteiten / acties gegeven.

De volgende activiteiten worden jaarlijks uitgevoerd:

- Twee keer per jaar worden de schoolafspraken en de gedragsregels met de groepsafspraken doorgesproken,
- Op de ouderinformatie avond aan het begin van het jaar wordt er aandacht besteed aan de schoolregels.
- Gedragsregels (zie onder) met groepsafspraken hangen duidelijk zichtbaar in alle klassen,
- Regelmatig met de leerlingen de sfeer in de klas bespreken
- Opdrachten in de klas uitvoeren waarbij samenwerken belangrijk is. Fides zal hier voor worden ingezet
- Tijdens schooltijd surveilleren voldoende teamleden tijdens het buitenspelen.
- Het aanmoedigen van gewenst gedrag,
- De positieve omgang met conflicten,
- Voorkomen van vervelende situaties voor kinderen. (Bijv. teams kiezen bij de gym: niet door de kinderen zelf maar op verschillende manieren door de leerkracht.)
- Executieve functies zichtbaar maken in de groep.

De volgende activiteiten zijn afhankelijk van de klas, het leerjaar en de leerkracht.

- Het belonen van gewenst gedrag,
- Het maken van een sociogram,
- Filmmateriaal over pesten laten zien (bijv. via de site schooltv.nl),
- Nadruk op het feit dat toegeven dat er gepest wordt, geen klikken is,
- Het melden van incidenten is geen klikken,
- Boeken laten lezen / voorlezen over het onderwerp pesten (zie boekenlijst),
- Rondom het onderwerp cyberpesten: we gebruiken het programma "mediawijsheid" in de groepen 5 t/m 8,
- Activiteiten rondom meidenvenijn.
- Project rondom pesten en rolpatronen bij het pesten.

Algemeen

De leerkracht bepaalt, indien nodig in overleg met OC, welke activiteiten er verder uitgevoerd worden in de klas. De invulling van de activiteiten is afhankelijk van de leerkracht, de leerlingen, het leerjaar en dat wat er leeft in een klas.

Indien nodig worden ouders betrokken. Bijvoorbeeld in de vorm van een ouderavond.

Grensoverschrijdend gedrag

Onder grensoverschrijdend gedrag wordt verstaan: situaties waarin iemand geestelijk of lichamelijk schade wordt toegebracht, of in zijn ontwikkelingsmogelijkheden wordt geblokkeerd.

De vraag of iets wel of geen grensoverschrijdend gedrag is, kan alleen door het slachtoffer worden beantwoord. Als het slachtoffer iets als grensoverschrijdend ervaart, moet het ook als grensoverschrijdend worden aangepakt.

Grensoverschrijdend gedrag kan onderverdeeld worden in:

- Lichamelijk geweld en verwaarlozing (fysieke agressie zoals slaan, schoppen, krabben en bijten)
- Geestelijk geweld en verwaarlozing (verbale agressie zoals dreigen, schreeuwen, schelden, pesten, stelselmatig negeren etc.)
- Seksuele mishandeling (seksuele intimidatie, verbaal of fysiek)
- Vernieling van eigendommen van een ander.

Concrete aanpak

Meestal zal de leerkracht in staat zijn om samen met de betrokken leerling(en) een probleemsituatie positief af te ronden. Wanneer we echter binnen onze school geconfronteerd worden met ernstig probleemgedrag of herhaaldelijk grensoverschrijdend gedrag, dan zal er intern overleg met directie plaatsvinden.

Afspraken

In de regel gelden de volgende afspraken:

Bij grensoverschrijdend gedrag:

- de leerkracht reageert zelf (opmerking, gewenst gedrag benoemen, etc.)
- notitie maken in ParnasSys zodat OC & directie op de hoogte kunnen worden gesteld
- de leerkracht brengt de ouders (indien nodig) op de hoogte

Bij aanhoudend grensoverschrijdend gedrag:

- de leerkracht overlegt over de aanpak met de directie en OC
- afspraken rond de aanpak van de leerling worden vastgelegd door de leerkracht
- de leerkracht gaat met de leerling en ouders in gesprek, op verzoek sluit de directie en/of OC aan (regelmatig overleg noodzakelijk)
- gesprek: het doel van het gesprek wordt vooraf benoemd. In het gesprek wordt bekeken hoe het aanhoudend grensoverschrijdend gedrag stopgezet kan worden, de vervolgspraken over gewenst gedrag en sancties worden besproken en vastgelegd. Er wordt een vervolgspraak gemaakt met het kind en de ouders om te evalueren.

Bij escalatie van grensoverschrijdend gedrag of crisis:

- leerkracht brengt de leerling naar de directie en/of OC
- indien de leerling dit weigert, wordt een andere leerling naar de directie/OC gestuurd om ondersteuning te vragen
- de leerling gaat naar een time-out ruimte waar deze leerling tot rust kan komen
- de directie/OC ziet toe op deze leerling
- indien de leerling rustig is, kan hij terug naar de klas
- de leerling vraagt toestemming om terug naar de klas te gaan
- als dit goed bevonden is door de leerkracht, volgt hij verder de les

- na de les volgt een gesprek met de leerling en worden de ouders op de hoogte gebracht en uitgenodigd voor een gesprek. In het gesprek wordt benoemd wat de vervolgstappen zijn bij herhaling van grensoverschrijdend gedrag
- de leerkracht noteert de incidenten in ParnasSys.
- de directie en OC (in overleg met de leerkrachten) gaat over tot een sanctie
- nadat de sanctie voltrokken is, zorgt de leerkracht voor een terugkoppeling naar de kinderen en ouders
- In overleg met orthopedagoog wordt er een plan opgesteld, waarbij leerkrachten, ouders, directie en OC bij betrokken worden.

Sancties bij escalatie van grensoverschrijdend gedrag of crisis:

De leerling wordt buiten de groep geplaatst en krijgt taken mee om aan te werken. (Variërend van 2 uur tot 8 dagdelen)

Er is geen verbetering merkbaar:

- De directie en de groepsdirecteur (in overleg met de leerkrachten) gaan over tot een schorsing. Het bevoegd gezag kan uw kind voor een periode van ten hoogste een week schorsen. Daarbij moet het bevoegd gezag aangeven wat de reden is voor de schorsing. Dat moet schriftelijk aan de ouders bekend gemaakt worden. Verder moet het bevoegd gezag de Inspectie van het Onderwijs schriftelijk in kennis stellen van een schorsing voor een periode van langer dan een dag en daarbij de reden vermelden.

Weglopen van school

Leerlingen die aan de zorg van de school zijn toevertrouwd en die zonder toestemming van de school onder schooltijd weglopen van schoolterrein (buiten de hekken), overtreden de regels. Het is belangrijk de oorzaak hiervan te achterhalen, vooral als het gedrag zich herhaalt; Voelt een kind zich niet veilig, zijn er voldoende handelingsalternatieven etc. Indien het weglopen zich toch voordoet, zal de school de verantwoordelijke ouders/verzorgers (eventueel via het opgegeven contactadres) direct informeren. Voor kinderen van groep 5 t/m 8 zal de school zelf geen pogingen doen om achter de leerling aan te gaan om terugkeer naar school fysiek te realiseren. Dit om te voorkomen dat leerkrachten betrokken worden in een worstelpartij met mogelijke aansprakelijkheid bij letsel van het kind. Mondeling proberen wij het kind over te halen niet weg te lopen en om met de leerkracht of leidinggevende te praten. De directeur wordt direct geïnformeerd als het kind wegloopt en hij coördineert de vervolgacties. De politie zal wel worden ingeschakeld.

Kinderen van groep 1 t/m 4 worden wel, als het niet anders kan, fysiek tegengehouden. Voor zorgleerlingen, waaromtrent met de ouders vooraf afwijkende afspraken zijn gemaakt, kan dit anders zijn. Zowel de school als de ouders worden geacht in die situaties de gemaakte afspraken strikt na te komen. In overleg tussen de school en de verantwoordelijke ouders/verzorgers (eventueel via het opgegeven contactadres) kan worden besloten, dat de school contact opneemt met de politie. In het geval dat de ouders niet bereikbaar zijn, wordt de politie ingeschakeld. Wanneer een kind naar huis loopt, verwachten we dat de ouder samen met het kind naar school komt voor een gesprek, bij voorkeur dezelfde dag. Er worden afspraken gemaakt wanneer het zich eventueel weer voordoet. Ook de sancties worden besproken.

Kinderen zijn medeverantwoordelijk voor hun veiligheid en dat dient ook te worden gecommuniceerd met ouders. De school kan veel bieden aan veiligheid maar kan niets garanderen als kinderen zich (soms gelegitimeerd door hun ouders) onttrekken aan dat toezicht. Uiteraard wordt altijd met het kind gezocht naar de oorzaak van het wegloupedrag. Kinderen die hun wegloupedrag blijven herhalen kunnen in aanmerking komen voor passende maatregelen. De school moet zijn verantwoordelijkheid kunnen nemen en dient daarbij te worden ondersteund door de ouders. Regel is: al ben je nog zo boos, je blijft op het terrein van de school!

Bij wegloupen hanteren we het volgende stappenplan:

Als een leerling van school wegloupt en zich aan ons toezicht onttrekt belt de leerkracht direct de ouders/verzorgers en licht de directeur in (indien de directeur niet aanwezig is of voor de klas staat kan de ondersteuningscoördinator ingelicht worden). In het gesprek met ouders/verzorgers wordt kort aangegeven wat er is gebeurd en wordt gevraagd of ouders direct school willen bellen als de leerling thuis zou komen.

De Leerkracht blijft bij de eigen groep. Na overleg wordt bepaald wie er eventueel achter de wegloper(s) aan gaat.

Indien ouders niet voldoende Nederlands spreken om de informatie goed te begrijpen wordt (indien aanwezig) aan een leerling uit een hogere groep gevraagd om in de moedertaal de informatie over te brengen.

Wanneer de leerling niet binnen 10 minuten terugkeert of ouders aangegeven hebben dat hij/zij niet thuis is, wordt de politie gebeld.

Zodra de leerling weer op school is stellen wij de ouders en politie daarvan op de hoogte.

Er volgt een gesprek tussen leerling, ouders/verzorgers, groepsleerkracht en directeur om het incident te bespreken. Er worden afspraken gemaakt om herhaling te voorkomen (zie protocol grensoverschrijdend gedrag). Het gesprek vindt bij voorkeur plaats op de dag dat kind is weggelopen.

Welke sancties?

Tijdens het gesprek wordt concreet besproken wat de gevolgen zijn van het wegloupen van het kind. We vinden het vooral belangrijk te benoemen dat het gedrag wordt afgekeurd. Samen met de ouders wordt bepaald wat de verdere gevolgen kunnen zijn voor het kind. We maken hier dan ook samen afspraken over.

Wat verstaan we onder pesten?

Plagen is niet hetzelfde als pesten. De verschillen zou je zo kunnen aangeven:

Plagen	Pesten
gelijkwaardigheid	machtsverschil
wisselend "slachtofferschap"	hetzelfde slachtoffer
humoristisch	kwetsend
af en toe	vaak/voortdurend

Buiten kinderen die pesten en slachtoffers, spelen meelopers een belangrijke rol. Het woord meeloper is een veelgebruikte term bij kinderen. Het zijn vaak de kinderen die bang zijn zelf het slachtoffer te worden van pesterijen. Om deze reden komen ze niet op voor de gepeste mensen, of soms doen ze zelfs mee aan het pesten.

Wanneer treedt dit pestprotocol in werking?

Wanneer er sprake is van 'vervelend plagen', zal daar door middel van een kringgesprek aandacht aan worden besteed.

In het geval van 'pesten' treedt dit pestprotocol in werking. In dit protocol wordt beschreven hoe we handelen ten opzichte van slachtoffers, pesters én meelopers.

[Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons.](#)

We doen er alles aan om pestgedrag te voorkomen, maar mocht het onverhoopt toch gebeuren, dan staat in dit pestprotocol beschreven hoe we gaan handelen.

Vuistregel hierbij is:

Wacht niet met het uitspreken van je (vervelende) gevoelens, hoe eerder dit bij ons bekend is, hoe sneller wij het met je op kunnen lossen.

Indien er sprake is van pestgedrag?

De aanpak

Deze aanpak is gericht op de 5 verschillende partijen die betrokken zijn bij pesten: het gepeste kind, de pester, de ouders, de klasgenoten en de school.

Leerkrachten hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn het aanspreekpunt voor de aanpak van het pesten. Het is belangrijk dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. De leerkrachten worden ondersteund door de ondersteuningscoördinator.

Steun bieden aan het kind dat wordt gepest:

Algemeen:

Uiteraard moet er hulp aan het slachtoffer worden geboden. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren. De meeste kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Een enkel gepest kind gaat zelf uitdagen.

Begeleiding van de gepeste leerling

- Naar het kind luisteren en zijn probleem serieus nemen.
- Medeleven tonen en doorvragen: hoe en door wie wordt er gepest?
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor, tijdens en na het pesten
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren
- Zoeken en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld je niet afzonderen
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil en bespreken welke andere mogelijke oplossingen er zijn
- Samen werken aan die oplossingen
- Sterke kanten van de leerling benadrukken
- Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s)
- Zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining/ Rots en water/ coaching om weerbaar te worden.
- Voeren van follow-up / nazorg gesprekken.

Steun bieden aan het kind dat pest:

Algemeen:

Er wordt uiteraard ook met de leerling gesproken die 'de pester' zou zijn. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de oorzaak). Daaruit volgen afspraken met evaluatiemomenten.

Begeleiding van de leerling die 'de pester' wordt genoemd

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen)
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de leerling die wordt gepest.
- Excuses aan laten bieden
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft
- We stellen grenzen en verbinden daar consequenties aan. Pesten is verboden in en om de school. Wij houden ons aan deze regel.

- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren
- Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen
- Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen, Rots en Water, coaching, zorgteam, contactpersoon binnen de school, centrum voor jeugd en gezin.
- Voeren van follow-up / nazorg gesprekken

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- Voortdurend met elkaar de competitie aangaan
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt

Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een (team)sport
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- Besteed extra aandacht aan uw kind
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een (team)sport
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag
- Geef zelf het goede voorbeeld
- Leer uw kind voor anderen op te komen
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen

De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem:

Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- Met de kinderen praten over pesten en over hun eigen rol daarbij
- Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen
- Samen met de kinderen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen
- Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als een leraar met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of de pesters gaan het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.

De algemene verantwoordelijkheid van de school:

- De school zorgt dat de directie, OC en de leerkrachten voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school.
- De school neemt stelling tegen het pesten.
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten en veiligheid van leerlingen waar de hele school bij betrokken is.
- De school evalueert het pestprotocol systematisch (1 keer per jaar).
- Het team maakt pesten bespreekbaar met elkaar.

Aanpak van de ruzies en pestgedrag in 4 stappen.

Stappenplan antipestprotocol

Vooraf: Iedere melding van pestgedrag dient serieus genomen te worden en te worden geverifieerd.

Op het moment dat een leerling, een ouder of een collega melding maakt van pestgedrag worden de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het pestgedrag zo snel mogelijk te stoppen.

Daarbij nemen we in acht dat “hij lokte het zelf uit” geen argument is. Pesten is nooit te verantwoorden.

Stap 1a

De leerkracht houdt een klassengesprek. Dit om de kaders uit te zetten en begrippen te bepalen. Wat is pesten eigenlijk? Wie pest? De rol van andere kinderen (zwijgende middengroep) wordt genoemd, alsmede de rol van de school. We maken duidelijk dat pesten onacceptabel is op onze school. Er zal benadrukt worden dat alle kinderen zich veilig moeten voelen op school. Het melden van pesten is geen klikken. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen.

In het begin van het schooljaar vindt stap 1 in alle groepen plaats. Deze stap wordt gedurende het jaar herhaald.

Stap 1b Fides-methodiek

Op onze school maken we gebruik van de methdiek Fides. Fides' betekent 'vertrouwen'. Vertrouwen als kind, als jongere of als volwassene in jezelf. De Fides-methodiek wil via praktische en zichtbare manieren inzicht geven in jezelf en je omgeving. Om dit zichtbaar te maken is de methodiek onder anderen gebaseerd op het gebruik maken van alledaagse 'symbolen' ook wel metaforen. De Fides-methodiek wordt dus ingezet binnen de groepen als er zich situaties voordoen op sociaal-emotioneel gebied. Fides gaat uit van een intensieve samenwerking en wederzijds vertrouwen tussen ouders, kind en school. Een belangrijk motto van Fides is: "School verzorgt goed onderwijs en de ouders ondersteunen daarin. Ouders verzorgen de opvoeding en school ondersteunt daarin." Fides en verschillende metaforen zijn goed toe te passen wanneer er sprake is van pesten. In alle groepen worden de symbolen en metaforen ingezet om het gesprek te voeren over pesten.

Stap 2

In dit gesprek wordt de pester geconfronteerd met zijn gedrag. Er wordt gekeken naar de overtredingen van de school- en groepsregels. Er is aandacht voor:

- De situatie wordt behandeld als een casus.
- Het voorbereiden van de pester op een gesprek met het slachtoffer.
- Je noemt nog geen naam van het slachtoffer, laat dit in het midden.
- Er krijgt nog niemand straf of schuld.
- Er wordt gedacht aan mogelijke oplossingen om herhaling te voorkomen.

De leerkracht kan spreken namens het slachtoffer en koppelt dit terug naar het slachtoffer.

Stap 3

Er komt een gesprek tussen slachtoffer, pester en leerkracht. Aandacht voor:

- Slachtoffer verwoordt zijn gevoelens.
- Pester verwoordt 'waarom' / motivatie van zijn daden.
- Pester verwoordt mogelijke oplossingen om herhaling te voorkomen (opgedaan tijdens stap 2).
- Slachtoffer en pester spreken concreet af wat er verandert vanaf dat moment.
- Formuleren en opstellen van de consequenties waar ze samen achter staan.

Bij meerdere pesters zijn er meerdere gesprekken onderdeel van stap 3. Zet nooit meerdere pesters samen in dit gesprek.

Het team wordt op de hoogte gesteld van het pestgedrag i.v.m. toezicht op het plein e.d.

Stap 4

Er vindt steeds terugkoppeling plaats met de ouders. Er worden mededelingen gedaan m.b.t. de afspraken. Met de ouders wordt afgesproken dat er steeds na een evaluatie contact opgenomen zal worden om de voortgang te bespreken.

In overleg met de betrokken ouders kan er ook contact worden opgenomen met TSO / BSO.

Opmerkingen:

- Alle concrete acties en afspraken worden door de leerkracht vastgelegd in het leerlingvolgsysteem (ParnasSys als notitie)
- Acties en afspraken dienen erop gericht te zijn het pesten te stoppen en het gedrag van de pester te veranderen.
- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals het zorgteam, centrum jeugd en gezin.

Eventueel kan er besloten worden om een stap 5 te ondernemen:

Stap 5

Gesprek met alle ouders uit de groep over het pestprobleem in de groep. Dit met name als er sprake is van een grote zwiigende groep onder de klasgenoten die niet op het pestgedrag reageert of durft te reageren.

Dit gesprek wordt geleid door de directie. De leerkracht(en) van de groep, de betrokken IB-er en de interne contactpersoon zijn op deze avond aanwezig. De externe vertrouwenspersoon kan daar ook bij aanwezig zijn.

Doel: informatieverstrekking en wat kunnen ouders doen om het gedrag te beïnvloeden? Er zal ook gestimuleerd worden dat ouders onderling contact zoeken.

In het uiterste geval kunnen in overleg met alle partijen (leerkracht, team, ouders, OC-er, contactpersoon en directie) nog enkele stappen gezet worden.

Eventuele overplaatsing naar een andere klas. Dit kan naar inzicht van de school plaatsvinden.

Schorsing, verwijdering en/of detachering (tijdelijke plaatsing op een andere school) gaat altijd in overleg met het bestuur.

Hiervoor hanteren we de afspraken van het bestuur.

Evaluatie

Een evaluatie kan plaatsvinden door:

- Een afrondend gesprek tussen de betrokkenen.
- Een kringgesprek met de groep waarbij het accent ligt op de gemaakte afspraken en het welbevinden van iedereen in de klas.

Mogelijke consequenties

De straf is opgebouwd in 5 fases; afhankelijk van hoelang de pester door blijft gaan met zijn/ haar pestgedrag en geen verbetering vertoont in zijn / haar gedrag:

FASE 1:

- Eén of meerdere pauzes binnen blijven
- Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn
- Een schriftelijke opdracht zoals een stelopdracht over de toedracht en zijn of haar rol in het pestprobleem en dit terugkoppelen aan de directeur.

FASE 2:

- Een gesprek met de ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. De school heeft alle activiteiten vastgelegd in ParnasSys. De school heeft al het mogelijke gedaan om een einde te maken aan het pestprobleem.
- Het niet deelnemen aan een klassen- of schoolactiviteit.

FASE 3:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan de pester ingebracht worden in het Zorgteam.

FASE 4:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan ervoor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen binnen de school.
- De leerling wordt tijdelijk in een individuele werkruimte geplaatst en er worden voorwaarden gesteld waaraan een leerling moet voldoen om terug te mogen komen in de groep.

FASE 5:

- Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden. Deze maatregel wordt altijd genomen in aanwezigheid en met instemming van de directeur, clusterdirecteur én inspectie.
- In extreme gevallen kan een leerling (tijdelijk) geschorst of verwijderd worden. Deze maatregel wordt altijd genomen in aanwezigheid van de directeur en clusterdirecteur en met instemming van de inspectie.

Wat vinden wij belangrijk

- a) Leerkrachten en de Medezeggenschapsraad onderschrijven gezamenlijk dit PESTPROTOCOL
- b) Wacht niet met het uitspreken van je (vervelende) gevoelens, hoe eerder dit bij ons bekend is, hoe sneller wij het met je op kunnen lossen!
- c) Als de situatie opgelost is, kijk je samen naar de toekomst. Proberen te vergeten en vergeven zijn dan erg belangrijk.

Bijlagen:

Schoolafspraken OBS 't Busseltje:

Afspraken over werken op de gangen:

In verschillende bouwen is gesproken over werken op de gang. Ik heb de bevindingen van de bouwen integraal overgenomen. Vervolgens heb ik geprobeerd om overlap in ideeën op te nemen in ene plan van aanpak. Hier kunnen nog afspraken aan worden toegevoegd. Ter bespreking dus.

Plan van aanpak en afspraken voor werken op gang/werkplein en aula:

Voor het werken op de gang/werkplein/aula hanteren we bijvoorbeeld de volgende uitgangspunten:

1. Centraal staat dat we tijdens het werken op de gangen **rust** willen uitdragen. Dit betekent dat er duidelijke afspraken zijn onder welke voorwaarden er op de gang kan worden gewerkt.
  - a: werken op de gang om rustig te werken
  - b: werken op de gang om samen te werken (fluisterstem?)
  - c: werken op de gang omdat het in de klas niet lukt (omdat het samenwerken overleg vraagt bijvoorbeeld)
2. Werken op de gang met afspraken in doorgaande lijn. Deze kunnen we gezamenlijk bepalen en versterken of duidelijk maken met pictogrammen op de gang (bij de werkplekken) en op je planbord in de klas. Op welke werkplek vindt welk soort overleg plaats?

Voorbeeld van afspraken:

  - We zitten aan de tafel op stoel of kruk
  - Op de leesbank zit je rechtop
  - Schoenen horen op de grond en niet op het meubilair
  - We praten met een fluisterstem
  - Heb je last van een ander groepje, dan vraag je eerst of het wat rustiger mag. Indien dit niet helpt ga je terug naar de klas en bespreek je dit met je juf of meester
  - Gebruik een koptelefoon/oortjes bij je chromebook
  - Samenwerken is goed, als je dat maar met een fluisterstem doet
3. Rust in de school en op de gangen begint al bij het volgende:
  - Binnen is het wandelgebied, buiten hoeft dat niet
4. Om de afspraken te waarborgen is het volgende van belang:
  - We corrigeren niet alleen onze eigen kinderen, maar ook kinderen uit een andere groep
  - Kinderen kennen de afspraken om ze toe te kunnen passen
  - Wij (leerkrachten) hebben natuurlijk voorbeeldgedrag; we roepen niet naar kinderen etc.
5. De aula wordt gebruikt voor alle groepen. De kleuterbouw heeft ook afspraken over werken op de gang en dat geeft mogelijkheden om de werkplekken in de aula te

gebruiken. Belangrijk is dan wel dat ook hier de afspraken worden toegepast. Gaan hier kinderen uit jouw groep werken dan zul je ook moeten zorgen voor toezicht of kinderen laten werken die hebben laten zien dat ze dit ook zelfstandig kunnen.

En nu we het er toch over hebben...

1. Op onze school stoppen we jassen en tassen in ons kluisje

- De deuren van de kluisjes sluiten we na gebruik
- Aan het einde van de dag neem ik al mijn spullen in het kluisje weer mee naar huis

2. We houden onze school netjes

- Aan het einde van de schooldag is mijn tafel netjes en kijk ik of ik alles heb
- Spullen die ik heb gebruikt leg ik weer terug waar ik ze heb gepakt
- Als ik naar het toilet ben geweest, laat ik het weer netjes achter
- Op het toilet verspil ik geen handdoekjes of toiletpapier
- Boeken zet ik weer netjes terug in de boekenkast
- We vegen onze schoenen tijdens het binnenkomen om zand en modder te voorkomen
- Stoelen en krukken zetten we terug na gebruik
- Gezamenlijke gevonden voorwerpen bak bij kleuters (hoofdingang school) op de kluisjes. Kleine voorwerpen bak en grote voorwerpen bak.

3. Kinderen komen niet in bergingen zonder begeleiding leerkracht

- Regelmatig zijn er kinderen te vinden in bergingen en berging achter kantoor Yves. Kinderen mogen hier niet komen zonder begeleiding.
- Kinderen mogen geen kopieën ophalen bij de printer in het kader van AVG
- Kinderen komen alleen in noodgeval in personeelsruimte

4. Tijdens afname Leerling in Beeld (CITO):

- Absolute stilte op de gangen!

Afspraken buitenspel

Leerkrachten: dragen hesje tijdens surveillance.

Volgorde naar binnen gaan (op basis van de kluisjes in de gang om voor een goede doorloop te zorgen):

1. Groepen onderbouw -> niet ophalen, maar zelf naar binnen lopen.
2. Groep middenbouw Marit + Debby
3. Groepen bovenbouw
4. Groep middenbouw Vincent

Voel je vrij om de afspraken aan te vullen:

Onderbouw	<ul style="list-style-type: none"> • In de kleine pauze spelen op het plein zonder ballen tot aan de herfstvakantie • Na de herfstvakantie spelen op het plein en veld • Spelen tot het fietspad op het veld
------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Uit de bosjes op het veld blijven • Deelnemen aan A-team • Wc-gebruik--> voor of na de pauze • Tijdens pauze niet naar binnen gaan
Middenbouw	<ul style="list-style-type: none"> • Spelen op plein en veld • Voetballen alleen op veld • Geen deelname A-team • Spelen tot het fietspad op het veld • Uit de bosjes op het veld blijven • Wc-gebruik-> voor of na de pauze • Tijdens pauze niet naar binnen gaan
Bovenbouw	<ul style="list-style-type: none"> • Spelen op plein en veld • Voetballen alleen op veld, gebruik goals • Deelname A-team volgens planning • Spelen tot het fietspad op het veld • Uit de bosjes op het veld blijven • Kinderen gaan bij de start van de pauze naar het toilet • Tijdens pauze niet naar binnen gaan
Allen:	<ul style="list-style-type: none"> • Takken laten liggen • Bij belsignaal verzamelen op plein, leerkracht neemt klas mee naar binnen • Voeten goed uitstampen voor naar binnen gaan • Ballen vasthouden zodra de bel gaat • Tik- en andere spelletjes stoppen zodra de bel gaat • Uit de bosjes blijven • Tijdens pauze niet naar binnen gaan – Leerkracht die surveilleert, doet de deur op slot. • WC voor of na het buitenspelen. • Jassen aan/uit kiezen voordat je naar buiten gaat. • Fruit eten in de klas zodat er weinig tot geen afval op plein/veld ligt

Afspraken bij een onbegaanbaar veld:

- Op het plein komt een balgebied: rechts van het grote klimrek tot en met het originele ballenplein (ook het strookje plein naast het kantoor van Roy). Dit betekent dat kinderen die geen balspel spelen ergens anders op het plein moeten spelen, om het rustig en overzichtelijk te houden. Het ballenplein wordt afgezet met pylonen.
- Een balspel op het plein houdt in dat kinderen de bal laag houden. Voetballen mag, alleen overspelen laag over de grond. Wellicht kun je de kinderen in de klas alvast na laten denken over mogelijke spellen. Ezelen (tegen de muur aan) niet. Dit is voor de muur slecht.

Willen jullie ook de nieuwe afspraken wat betreft het ballenplein bij een onbegaanbaar veld in de klas bespreken? Je kunt ze dus ook activiteiten met bal laten bedenken, waarbij de bal laag blijft.

Afspraken bij einde schooldag:

- Tot aan de herfstvakantie lopen de leerkrachten van groep 3-4 mee naar buiten. Groep 4 mag zelfstandig naar de ouder lopen die hem/haar op komt halen. Groep 3 geeft aan wanneer ze iemand zien die ze op komen halen. Kinderen die jongere broertjes of zusjes hebben mogen na overleg met leerkracht en ouder zelfstandig naar het kleuterplein lopen.
- Na de herfstvakantie gaan de kinderen van groep 3-4 zelfstandig naar buiten. Bespreek vooraf in de klas wat te doen om je ouder/verzorger niet op het veld ziet.

Literatuur

Hieronder staat per klas beschreven welke boeken gelezen /voorgelezen kunnen worden bij het onderwerp pesten.

Groep 1 / 2

- Pest jij ook? - Veronique Renting & Monique van den Hout
- Rikki - Guido van Genechten
- Filomena wordt gepest - Doreth Berendse de Wit
- Paul wordt gepest – Anja Rieger
- Hou op met pesten! - Claire Alexander

Groep 3 / 4

- Super Jan - Harmen van Straaten
- Anders, nou en? - Helga van de Sanden
- Een klap voor je kop - Marianne Busser
- Kleine Klaas en grote vis – Dolf Verroen
- Superduck – Rindert Kromhout
- Erge Ellie en nare Nellie – Rindert Kromhout
- Ik neem het niet meer – Statia Cramer

Groep 5 / 6

- Het coole kikker boek - Anne Kooijman
- De pestkop krijgt op zijn kop - Tom van Rossum
- De pestkoppenschool - Anne Sabelis
- Pudding Tarzan - Ole Lund Kirkegaard
- Schuilvinken - Rebecca Noldus
- Pesten – Anne Charlish
- Kaatje Knal en de biefstukbende – Carry Slee
- Daniel – Yvonne van Emmerik
- Ik sla ze tot moes – Mariska Hammerstein
- Vechten met Veronica – Marilyn Sachs

Groep 7 / 8

- De pestbemiddelaar - Anne Sabelis
- Het pest actie plan - Guy Didelez
- Feel good for kids - Marja Baseler
- Spijt – Carry Slee
- Tirannen – A. Chambers
- Treiterkoppen – Mieke van Hooft
- Jan zegt nooit wat – Willy Schuyesmans
- Eigen schuld – Chris Bos

Zie onder

Omgaan met pesten

Margo Henderson | ISBN: 9789088504389 | 128
pagina's | € 17.90

Soms is pesten duidelijk herkenbaar, en soms lastiger. Pesten is duidelijk wanneer een kind dreigmails ontvangt, nooit mee mag spelen, opgewacht en ingesloten wordt of bij herhaling uitgescholden wordt. Lastiger wordt het wanneer een kind een bijnaam heeft, er een grap wordt gemaakt of gelachen wordt om een ongelukkig gekozen woord.

Wat is pesten eigenlijk? Wanneer wordt plagen of ruzie pesten? Wie is die pester en hoe komt hij aan die rol? Welke rol spelen de meelopers? Margo Henderson gaat in dit boek in op verschillende rollen, de oorzaken en gevolgen van pesten. Ook bespreekt zij wat je kunt doen bij constatering van pestgedrag en hoe pesten te voorkomen is.

Pesten

Mijn boek over durf en zelfvertrouwen

Astrid Tulleners | ISBN: 9789085605218 | 120 pagina's | 3e
druk | € 15.50

Wat is pesten? Hoe ontstaat het? Hoe voelt het om gepest te worden en wat kun je eraan doen? In dit boek kunnen kinderen aan de hand van gerichte vragen en opdrachten opschrijven en tekenen wat het met ze doet en hoe ze het kunnen aanpakken om er iets tegen te doen. Een stappenplan

met veel praktische tips biedt een bruikbaar handvat.

Voor kinderen vanaf 10 jaar, ouders, leerkrachten en hulpverleners.

Wij zijn een groep

Versterk het groepsgevoel met verrassende opdrachten en spel

Nathalie van Kordelaar & Mirjam Zwaan

ISBN: 9789088502330 | 168 pagina's | 2e druk | € 22.50

Met de training *Wij zijn een groep* leren kinderen d.m.v. gevarieerde opdrachten, spel en creativiteit elkaars goede eigenschappen en vaardigheden kennen. Een klas waarin gepest wordt, een klas die na een vakantie samengevoegd is, of een klas die uit subgroepjes bestaat en kinderen buitensluit wordt hierdoor gestimuleerd om elkaar te helpen en om elkaar positieve feedback te geven. Ook afspraken leren maken, problemen samen oplossen, omgaan met pesten en grenzen aangeven zijn sociale vaardigheden die geoefend worden met als doel de sfeer in de klas te verbeteren.

De ander en ik

Werkboek sociale vaardigheden

Nathalie van Kordelaar

ISBN: 9789085605669 | 112 pagina's | 2e druk | € 14.90

Een werkboek voor kinderen die moeilijkheden ondervinden in hun omgang met andere kinderen (en volwassenen) dat ook kan voorkomen dat kinderen moeilijkheden gaan ondervinden. Met veel tips en oplossingsgerichte opdrachten over omgaan met pesten, gevoelens, vriendschappen en communiceren met anderen.

Het boek is zowel klassikaal inzetbaar voor groepen kinderen, als dat het individueel door de ouder thuis gebruikt kan worden.

Voorbeeldbrief

Samenwerken, samen sterk tegen pesten!

Beste ouder(s)/ verzorger(s),

Wij willen uw kind op school een veilige omgeving bieden en een prettige werksfeer voor alle leerlingen en de teamleden scheppen, in de klas, in de school en op het schoolterrein. Wij streven naar een goed pedagogisch klimaat waarin kinderen met plezier en succes kunnen leren en zich kunnen ontwikkelen. De sfeer is open en laagdrempelig. In de omgang met elkaar zijn vertrouwen en respect uitgangspunt. Respect voor elkaar en voor elkaars eigendommen. Samen zijn wij ervoor verantwoordelijk dat iedereen zich prettig voelt. Geschreven en ongeschreven regels dienen ervoor duidelijke richtlijnen te geven hoe wij leerlingen leren met elkaar om te gaan.

Een ding dat daar zeer zeker niet bij hoort is pesten.

OBS 't Busseltje voert een actief beleid voor gewenst gedrag én tegen pesten op school.

Om u daarover te informeren en daarbij te betrekken, ontvangt u deze informatie.

Er bestaat een duidelijk verschil tussen plagen en pesten. Plagen is onschuldig, pesten is gemeen en zorgt ervoor dat kinderen zich in hun eigen leefomgeving, zoals op school, niet meer prettig voelen.

Misverstanden over pesten:

- pesten gaat vanzelf over...
- het slachtoffer vraagt erom met zijn gedrag...
- zo zitten mensen nu eenmaal in elkaar...
- van pesten word je hard...
- je moet je niet bemoeien met de pester en het slachtoffer...

De trieste werkelijkheid is namelijk dat pesten wel degelijk pijn doet en op sommige kinderen een levenslange (negatieve) invloed heeft. Pesten is een vorm van geweld waarbij stelselmatig getreiterd en gekweld wordt, zodanig dat de gepeste kinderen angstig en onzeker worden en buiten de groep komen te staan. Ze hebben geen zin meer in school, of om buiten te spelen, vragen geen vriendjes meer thuis, worden niet uitgekozen bij de gym en krijgen geen uitnodigingen voor feestjes. En dat zijn nog maar de minst erge gevolgen. Omdat wij, als team, ervoor willen zorgen dat alle kinderen de school als een veilig en fijne plek ervaren, hebben we een gedragsprotocol, met daarin gedragsregels waaraan alle kinderen zich dienen te houden. Aan signalen van pestgedrag wordt klassikaal de nodige aandacht besteed. Mocht er zich een situatie voordoen waarin we duidelijk te maken hebben met pestgedrag dan volgen wij het gedragsprotocol.

Wij verwijzen u naar het gedragsprotocol op onze website www.obstbusseltje.nl
Mocht u verder nog vragen hebben dan kunt u zich natuurlijk altijd wenden tot de groepsleerkracht of onze vertrouwenspersoon.

Team OBS 't Busseltje